

DOCUMENTS DE LA COOPERATIVA DELS OLLERS DE LA SELVA DEL CAMP (1905-1913).

Josep M.T.Grau Pujol

“A la Selva tupiners”, aquesta dita tradicionalment s’assigna al poble de la Selva del Camp, i amb raó, perquè el treball de la terrissa en féu un centre capdavanter de les nostres contrades, des de molt antic. Una de les seves causes n’és l’existència de terres argilloses. A l’època moderna, en concret en el segle XVI des de Tarragona s’enviaven olles obrades a la Selva amb destinació als ports de Barcelona i Mallorca, i en la centúria posterior a Tortosa (1); anys més tard, el 1733, a la vila hi havia 22 ollers (2). Aquests s’agrupaven en una germandat o confraria anomenada dels ollers, sota invocació de Sant Hipòlit. El 1795 ja se’n comptabilitzen 80 (3), i l’artesanat continua en augment en el segle XIX (4) fins a desaparèixer a la segona meitat del segle XX, en caure en desús l’ús quotidià del fang amb l’aparició d’altres materials més resistents.

El 1899, en un moment encara bo per a la indústria, es funda “La Unión Obrera”, una societat cooperativa de fabricació de tupins, olles i cassoles de test. Una part de la seva documentació (llibres d’administració general i comptabilitat) es conserven a l’arxiu municipal de la Selva:

- Llibre d’actes (1905-1908), sig. 7935.
- Llibre de caixa (1905-1908), sig. 7936.
- Llibre de socis (1905-1908), sig. 7937.
- Conveni dels ollers (1903), dos fulls, sign.7938.

És possible que algun particular de la vila conservi documentació a casa seva.

La història de la terrisseria a la Selva és una assignatura pendent, i la recuperació de l’antiga tècnica en un museu local d’etnologia, encara més. Si bé hem de deixar constància de l’existència d’alguns treballs inèdits, com els de la historiadora Montserrat Soronelles.

En aquesta vila del Camp de Tarragona l’associacionisme principal era el de base agrària, el qual disposa d’una monografia, així el 1883 ja es coneixen els estatuts de la Comunitat de Regants, el 1900 es constitueix la Societat de Pagesos, d’ideologia republicana, que evolucionarà en forma de sindicat el 1919, per altre banda els propietaris funden el 1904 l’Agrícola, que evolucionarà en Sindicat el 1906 (5)

Per a complementar aquesta petita nota, transcrivim el text de les condicions de la societat del 1903 i el cens d’ollers (1924).

APÈNDIX

Conveni dels ollers de la Selva del Camp (1903) Arxiu Històric Municipal de la Selva del Camp, registre 7938

“Convenio de los alfareros

Este convenio tiene por objeto unir fabricantes y jornaleros para la explotación del ramo de alfarería, al efecto de salir beneficiadas ambas partes.

Para el buen régimen de este convenio se nombrará una comisión que la compondrán seis individuos del mismo oficio, quienes se cuidaran de practicar las gestiones que juzguen convenientes para el exacto cumplimiento de lo pactado.

Esta comisión estará compuesta de dos fabricantes, dos de la cooperativa y dos jornaleros, a quienes se les confiere o concede amplia autorización para deliberar en cuantos asuntos se presenten.

Caso que en un asunto hubiese diferentes pareceres, se pasará a votación, siendo aprobada la proposición que resulte con más número de votos, si la votación saliese a empate, la misma comisión nombrará tres individuos de la misma sociedad, los cuales bien enterados, emitiran sus votos, al efecto de poder obrar con más acierto en el asunto de referencia.

Queda terminantemente prohibido a los fabricantes, el poder fomar aprendiz alguno que no sea hijo de padres de oficio del alfarero,

(segueix la relació de peces de terrissa i el seu preu de venda, a més del cost dels jornals).

Si algunas de las piezas que entran para un jornal se rompen al colocarlas en sitio conveniente, tenemos la obligación de hacerlas de nuevo, al efecto de no perjudicar los intereses de nuestros principales, con este (‘) puede hacerse el trabajo que de más requiere al día siguiente, pero siempre antes de las seis de la tarde.

No podrá negarse la entrada en casa de los fabricantes y en los sitios de trabajo, siempre que se presenten dos socios que formen parte de este convenio, y aleguen que estan de turno para inspeccionar los trabajos, que en ellas se practiquen mientras no sea antes de las seis de la mañana, y no sean más de las seis de la tarde, debiendo ser bien recibido, y contestarles a las preguntas que se relacionen a las faenas del oficio, si así lo estiman conveniente.

Es obligación del fabricante avisar con un día de antelación al jornalero que tenga que trabajar en alguna de las faenas del horno, para el fin de entenderse de todos, y si en el preciso momento no se presenta al trabajo, o por alguna causa no pueda continuarlo, el fabricante podrá encargarse de otro, aunque haya cumplido en un todo, o en parte, el jornal de la faena de cuerla.

En los meses de septiembre y diciembre, todo fabricante tenga dos hornadas por individuo que trabaje en su casa, si así le place, pueda pasar aviso a la comisión, y notificarlos su existencia en mercaderías, y ésta tiene la obligación de rebajarle en existencias y, a las primeras ventas u operaciones que se hagan a lo menos por valor de setenta pesetas para cada uno de sus trabajadores, si en este caso se encontrasen todos los fabricantes, la comisión acordará el paro general, por el tiempo que estime conveniente.

Reusan de los derechos que les confiere en el párrafo anterior, en el mes de septiembre, los socios [de la] cooperativa y Don Antonio Baiget.

El fabricante que rebajase los precios de venta de los fijados, será castigado con la multa de doscientas pesetas para cada una de las faltas a que haya incurrido.

Las faltas menores, ya sean de fabricantes o de jornaleros de nuestro oficio, serán castigadas, a juicio de la comisión.

Enterados de las condiciones de este convenio, los abajo firmantes prometemos cumplirlas estrictamente en todas sus partes, y para que conste, firmamos el presente documento en Selva, a 29 marzo de 1913 “

Cens d'ollers i rajolers segons el padró d'habitants de l'any 1924. Arxiu Municipal de la Selva, registre 4481.

OLLERS

- Antoni Baget Hortet (1892).
- Joan Cogul Baget (1877)
- Ambrós Cogul Nollas (1858).
- Josep Cogul Rodríguez (1886).
- Josep Amat Girona (1856).
- Josep Gondolbeu Baget (1854).
- Joan Gondolbeu Baget (1856).
- Andreu Gondolbeu Barrufet (1879).
- Josep M.Gondolbeu Figueres (1887).
- Manuel Martorell Poblet (1891).
- Joan Miró Daroca (1868).
- Andreu Molet Rivera (1861).
- Bonaventura Molet Rivera (1864).
- Joan Pàmies Cogul (1889).
- Lluís Pàmies Cogul (1902).
- Joan Pàmies Guasch (1881).

- Ignasi Pàmies Giralt (1867).
- Antoni Pujol Estrada (1867).
- Ramon Rabassa Poblet (1865).
- Josep Roiger Hortet (1896).
- Jordi Serenyana Girona (1849).

RAJOLERS

- Josep Ballester Masdéu (1898).
- Miquel Batlle Cabrer (1884), nascut a Reus.
- Josep Domingo Torrents (1874).
- Aleix Vives Ricart (1907).

Nota: La data correspon a l'any de naixement.

NOTES:

- (1) Josep M.Recasens Comes "Algunes notícies sobre el comerç i comerciants de la Selva, de finals del segle XVI i principis del XVII " a , *Butlletí del Centre d'Estudis Selvatans* (La Selva del Camp) 5 (1998), ps. 11-24, i Joan-Hilari Muñoz Sebastià, "Difusió de ceràmica de la Selva del Camp a Tortosa" (segle XVII) a *El Pont-Alt* núm. 62 (octubre 1994), pàg. 9.
- (2) Maria Recasens Rovira, *La Selva del Camp en el segle XVIII (Població, Societat i Economia)*.Reus,1992,p. 219.
- (3) Josep M.T.Grau Pujol, Roser Puig Tàrrrech "Una lleva militar o quinta de finals del segle XVIII de la Selva del Camp " a *El Pont-Alt* (La Selva del Camp) 81 (1999),ps. 7-10.
- (4) Segons un cens del 1860 la terrisseria a la Selva donava feina a més de 60 persones, el 1859 es comptabilitzen 5 forns i 23 botigues. Joan Vernet *El sexenni revolucionari a la Selva del Camp 1868-1874*.Reus, 1989, pàg. 111.
- (5) Vegeu el documentat estudi de Montserrat Soronellas Masdeu, *Cooperació agrària a la Selva del Camp, 1900-2000*.Tarragona.2000, editorial El Mèdol.

**Article publicat a la revista *Cooperació catalana* (Barcelona) número 263
(febrer 2004), ps.12-14**